

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónivalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétéfő és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéréseinek visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Véderőreform és vámpolitika.

(K. Ö.) A véderőreform gazdasági mérlegét úgy csinálja meg a kormány, hogy nem adóemelést utján, hanem új jövedelmi források nyitásával akarja a reform kiadásait fedezni. Ami tulajdonképpen egyre megy. Akár direkt, akár indirekt adókat fizetünk. Mert az új jövedelmi források alatt nem érthetünk egyebet, mint a szesz, a szivar árának felemelését s gyufa és petroleum monopólium behozatalát, tehát új indirekt adók kreálását. Mely adók szociális szempontból szigorubb elbírálás alá esnek, mint a direkt adók emelése, mivel a legszegényebb néposztálytsujtják.

A véderőreform pénzügyi oldalával is könnyen végez a kormány. Hazai honvédelmi miniszter a véderőbizottság tárgyalásain azt mondta, hogy a véderőreform fokozatosan 74 millió koronával fogja az ország költségvetését megterhelni és mivelhogy a véderőreform 54 millió korona beruházást is igényel, ennek kamatját számítva, összesen évi 84 millió korona rendes többkiadásunk lesz. Hazai miniszter szerint azonban ettől a 84 milliótól ne fájjon a fejünk, mert a 84 millió tulajdonképpen csak 48 millió korona. Nem hisszük, hogy Hazai minisz-

ter a pénzügyminiszteri állásra pályáznék, mert ilyen pénzügyi zsonglorkodást csak pénzügyminiszter szokott produkálni. Hazai a 36 milliós redukciót a következőképpen hozza ki. Azt mondja, hogy a Magyarországra eső vámbevételek évről-évre 3-6 millió koronával emelkednek, ami tíz év múlva 36 millió koronára rug. A véderőreform 84 milliónyi költsége tehát tíz év múlva csak 48 millió korona lesz, amit újabb jövedelmi forrásokból akar a kormány fedezni.

Két dolgot kell megállapítanunk. Az első az, hogy a vámbevételek így módon való leszámítása teljesen önkényes és összefüggéstelen dolog. Mert igaz, hogy a vámbevételeket első sorban a közös kiadások fedezésére fordítják, de a vámbevételek előrelátható növekedése semmi összefüggésben nincsen a honvédelemmel. Ha a véderőreform és az ezzel kapcsolatos beruházások idéznék elő a nagyobb vámjövédelmet, akkor lehetne arról beszélni, hogy a vámjövédlem többletét a reform kiadásaihoz lecsapjuk. Ezzel az okoskodással azt is lehetne mondani, hogy a véderőreform semmibe sem kerül, mert az egész vonalon lesz 10 év alatt annyi bevétel emelkedés, mint a mennyibe a véderőreform kerül.

A másik, amit le akarunk szegezni,

az a körülmény, hogy Hazai miniszter egész kombinációját a vámjövédlem fokozatos emelkedése alapítja. Ez azt jelenti, hogy a védő vámrendszeren nem ütnek csorbát. Ez ránk nézve, kik az agrár védő vámrendszer hívei vagyunk, vigasztaló lenne, ha lépten nyomon nem látnók azokat a törekvéseket, melyek vámpolitikai szempontból a mezőgazdaság ártalmára vannak. Mi már régen mondtuk, hogy az állam fokozódó igényeit csak úgy lesz képes kielégíteni, ha a mezőgazdaságnak megadott vámvédelmet továbbra is fentartja.

A mezőgazdasági vámvédelem első ciklusa az állami terhek fokozatos emelésére nem alkalmas, mert az első vámvédelem mindössze arra volt jó, hogy a mezőgazdaság lábra álljon. A mezőgazdasági kultúra fejlődésével ez immáron be fog következni. A mezőgazdaság lábra áll, de hogy meg is állhasson, oda további vámvédelem is szükséges, mert az agrárvámvédelem elejtésével elérhetjük azt, hogy pár fillérrel olcsóbb húst és kenyeret fogunk enni, de rejtély előttünk, hogy ki fogja a közterheket viselni. Agrár vámvédelem nélkül oda jutunk, ahol 15-20 évvel ezelőtt voltunk. A mezőgazdák a terhek súlya alatt nyögtek, a földbirtok mobi-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az énektanár.

Miután Mr. Séraphin megkapta három frankját, gondosan betette azt pénztárcájába, üdvözölte Steinachernét és a leányát és kiment.

Az utcán felhajtotta a kabátja gallérját s kezeit a zsebébe mélyesztette, mert esett és fújt s a házak alatt haladt végig a Boulevard Saint Germainen. Majd Saint-Michelen is átvágott a Rue Soufflot felé s aztán a Rue Saint Jacques-ra ment. Ez volt az 6. negyede, itt már otthon érezte magát. Megcsendesítette lépéteit, bement a gyümölcsárushoz, a pékhez, a henteshez és megtömté zsebeit tojással, négy souért vajjal és egy darab brie-sajttal s aztán egy magas és komor ház alacsony kapuja alatt tűnt el, a kapualjban, mely gyéren volt megvilágítva, a házmesternéval találkozott s a megszokott néhány szót váltották együtt:

— Ugye jó ilyenkor hazajönni, ilyen csudar időben? Ma nincs meleg, Beckman ur!

— Bizony nincs, Madame Frasier, jobb most odabent, a tűz mellett! Felment a negyedik emeletre, meggyújtotta az asztalra helye-

zett gyertyát s körülnézett. A kis szoba gyengén volt butorozva, egy asztal, egy kredenc, négy szék, egy bőrönd és egy falióra képeztek összes bútorzatát. Beckmann ur, mint máskor is, lehuzta átázott topánkját, papucsot vett, kabátját rendesen összehajította, bement a konyhába s átcserezte öltözékét is a fényesre csiszolt bádögformák és a fayence-kályhácska szomszédiségében, aztán tüzet gyújtott.

Megterítette az asztalt s egy homályos fülkéből egy üveg fehér bort huzott elő, megfőzte a tojást stb. és aztán ebédhez ült. Mikor elvégezte, mindent visszaett a helyére, pedáns rendben, s aztán a másik szobába ment, mely a tulajdonképpeni lakoszobája volt s a hol egy kis vaságy állott a fal mellett, egy vörös kalibából készült dunnával. Ezzel szemben egy szekrény terpeszkedett s aztán egy spanyolfal fedte el a mosdószerkeket. — A falon néhány maszk, fotográfia és kép ékeskedett. Minden be volt zárva s a lehuzott függönyök mögött csak mintegy kiváttázva érkezett ide az utca lármája.

Ebben a szomorú házban, mely olyan rozoga és ráncos volt, mint egy nagyon vén ember, nemsokára valami mást is hallani lehetett, nemcsak a távoli kocsik elbalkult moráját. —

Tiszta és kedves melódia hallatszott a falakon, végighaladt a szomorú folyosókon, a tölcser-alaku lépcsőn s csendesesen hatalmába ejtette az embereket. Aztán egy kellemes és finom hang csendült belé, amely egyszerre, egy időben öreg is volt és gyermekes is, mintha az öreg háznak lelke tört volna dalba.

E zene körül úgy elhallgatott minden nesz, mint a templomban elhallgat az emberi zsongás, mikor rázendül az orgona. Senki se beszélt, senki se csapdosta az ajtót, vagy disputált már ebben a házban. Az edénymosással is vigyázott mindenki, hogy zajt ne üssön s a gyermekek boldogan aludtak el a megnyugtató, édes hangok mellett kis ágyaikban. Pedig csak Beckman Séraphin ur kísérte zongorán a saját énekét.

Lámpát gyújtott s a spanyolfal mellé menve, kihámozta otromba takarójából a gyönyörű és kitűnő paliszander-zongorát, melyen egyetlen porszem sem éktelenkedett. Sovány ujjai végigfutottak a hibátlanul fehér billentyűkön, halvány arca átszellemült s fogatlan szája dalra nyílt. Szemben vele Beethovennek gipszszobra ragyogott, rendületlen elégedettségben.

Mikor Beckman ur kibeszélte magát azokkal, akiket szeretett: Szobatársával és azokkal,

Telefon 8.

Gyümölcs-szállításhoz való kosarakat nagyban és kicsinyben, friss töltésű mindennemű gyógy- és ásványvizeket csakis

JANKY ANTAL
 utódánál **szerezhet be.**
 Telefon 8.

lizáltatott, a kivándorlás óriási mérveket öltött és az államélet fejlődését adósságcsinálással tudtuk csak lehetővé tenni. Az ipar és kereskedelem fejlődése pedig maig sem oly mérvű, hogy államgazdaságunkat arra a két kereseti ágra feltelbetnők.

Hazai miniszter voltaképpen jól beszélt, mikor a vámrendszer fentartásából jövedelem többletet remél. Más kérdés, hogy a merkantilisták mit szólnak hozzá. Megszoktuk, hogy mindentől tudnak önző érdekeik védelmére fegyvert kovácsolni. Mi mindent fel nem hoztak már annak bizonyítására, hogy az agrár-vámokat meg kell szüntetni. Soha sem hallottuk, hogy az ipari vámok magasága ellen panaszkodtak volna. Még a szabadkereskedelem azon hívei sem, kiknek véletlenül az ipari vámokból hasznuk van. Ami könnyen érhető dolog.

Mindenesetre megjegyezzük magunknak, hogy a véderőreform költségei fedezése a mai vámrendszerrel hozott összefüggésbe.

Bomlás az oláh nemzetiségi pártban

A román nemzetiségi párt kebelében évek óta dúló belső harcnak már jelentkeznek a következményei. A fiatal generáció legharciasabb vezére, Goga Oktávián, a jeles költő már ez előtt hat hónappal lemondott a komité tagságról és már akkor sejteni lehetett, hogy példáját többen is követni fogják. Első követője Oncu Miklós dr, az aradi Tribuna tulajdonosa és az ottani Viktória Takarékpénztár vezérigazgatója, aki a múlt héten mondott le. Ugyancsak a múlt héten lépett ki a komitéból dr Cosma Aurél, temesvári ügyvéd, Gogának sógora. Több kilépés is várható. A régi vezetőségnek meg van még a többsége, akciójuk azonban e kilépésekkel és különösen a Tribuna ellenséges állásfoglalásával szemben erősen megbénult.

akik az ablaka alatt hallgattak reá az utcáról, bezárta a zongorát, eloltotta a lámpát és lefeküdt.

A sötétséget csak az a kis tűz űzte el egy kissé, amit a szobába léptekor meggyújtott az elégedett zenész.

Hatvanöt éves volt. Mint ifju a színházban énekelt, gyönyörű tenorhangon s ismerte a sikernek minden szédületét. De izlése és a vágyai más irányba terelték, — komponálni akart, s ez nem sikerült neki és elbukott.

Mindenki elfelejtette a nevét, aztán jött a nélkülözés s végül zongora- és énekleckékből tartotta fenn magát. Három frankot kért egy-egy óráért s mivel belátta, hogy szerényen meg tud belőle élni, az idealizmusa megakadályozta abban, hogy felszólalja leckeinek árát.

Sok nőt kiképezett így, akik aztán még hiresebb tanárokhöz kerültek s végül mint művésznők nagy karriert csináltak. De a mint esténként hazatért szobájába, nem igen gondolt többé semmivel.

Muzsikája kielégítette őt, nemkívánt jobb, fényesebb létet önmagának. Csak egy tanítványhoz ragaszkodott nagyon, Steinacher Anna kisasszonyhoz, akiben azt látta, hogy fényt fog hozni az ő szerény nevére. Ez is, mint ő, Elzászból való volt s földijének tartotta őt, s

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 19.

Kabos Ferenc alelnök fél 11 órakor nyitja meg az ülést.

Bemutatja Gerliczy Ferenc báró megbízólevelét, Zombor városának feliratát a közutakról szóló törvény módosítására.

Napirend előtt

Pozsgay Miklós személyes kérdés címén szólal fel. A szegedi törvényszéki elnököt nem személyében, hanem vallási magatartásában támadta meg. Az országgyűlési napló hibásan jegyzi fel az e tárgyra vonatkozó kijelentését; a napló csak azt említi meg, hogy gyávanak nevezte a szónok a törvényszéki elnököt, holott a »gyáva« kifejezés után a »katholikus« szót is használta, mivel azt akarta kifejezni, hogy a szegedi elnök mint katolikus ember viselkedett gyávan. E kijelentéséért bocsánatot kér és ismétli, hogy a törvényszéki elnököt személyében nem volt szándéka megtámadni. Kéri a napló hiányos jegyzésének kijavítását.

Elnök Pozsgay kérését a naplót vizsgáló bizottsághoz utasítja.

Napirendre kerül

a kultusz tárca

költségvetésének tárgyalása.

A testnevelés tételénél:

Polónyi Dezső: A testnevelés elhanyagolt állapotát panaszolja. A testnevelésre legfőbb gond: a középiskolában kellene fordítani, s ezzel szemben azt látjuk, hogy a középiskolai tanulók heti 25—30 tanórát tölthetnek agymunkával töltik be s csak két órát szánnak testnevelésre.

Ilosvay Lajos: A iskolarendi intézményt nagyobb mértékben kell kifejteni. A főiskolákban, különösen a műegyetemen nagyobb gondot szükséges fordítani. Kéri a kultuszminisztert, hogy a műegyetem testnevelésére nagyobb összeget jelöljön ki a jövő költségvetésben.

Bernáth Béla a testnevelés rendszeres fejlesztését kívánja.

Sümei Vilmos a célszerű lövőgyakorlatok általánosításáért szólal fel. Helyteleníti, hogy Apponyi megszüntette az országos tornaversenyeket. Kívánja, hogy a kerületi tornaversenyeket ne hanyagolják és az országos tornaverseny intézményét állítsák vissza.

Hock János: A testgyakorlásban nem

szabad meghonosítani a merev német rendszert, mely ellentétben áll a magyar temperamentummal. A tanítás rendszerét pedagógiai és orvosi tudomány együttműködésével kell megállapítani.

Apponyi Albert gróf: Az országos tornaversenyt azért szüntette meg, mert semmi pedagógiai értékét nem látta. Erkölcsei integritás szempontjából az ifjuságnak a fővárosba való ösztönözését veszélyesnek tartotta.

Zichy János gróf kultuszminiszter: Elismeri a testnevelés fontosságát. Megígéri, hogy Polónyi Dezső, Ilosvay Lajos és Sümei Vilmos kérdéseivel foglalkozni fog. A tornaversenyeket nem akarja megszüntetni, hanem decentralizálni fogja. — Kéri a tétel elfogadását.

Elnök a vitát bezárja és tíz perc szünetet ad.

Szünet után

Apponyi Albert gróf: A Ház engedelmet kéri, hogy a népnevelésügy kérdéseire térhesen ki.

Ismerteti a népoktatási törvény tervezetét és kéri a minisztert, hogy az 1911-ben tett alá jutandó népiskolai törvényben létesítsenek olyan intézkedések, hogy abban az esetben, ha az iskolatartó nem képes kötelezettségeinek megfelelni, az állam vállalja magára az iskolafenntartás terheit.

Gróf Zichy János: Igyekezni fog az előtte szóló képviselő ur intenciói szerint eljárni, kéri a tétel elfogadását.

Az iparostanonc iskolák, kereskedelmi iskolák és keleti kereskedelmi iskolák tételénél

Mártonffy Márton: Az iparostanonc iskolák fejlesztését sürgeti, hogy az az inasgeneráció, mely ma már kisziklott a mester keze alól, a már felszabadult segédek buzgó vezetése mellett ne kerülhessen a nemzetközi szocializmus befolyása alá. Epen ezért fontosnak tartja az iparos tanonciskolák sürgős fejlesztését és kéri a minisztert, hogy hasson oda saját hatáskörében, hogy ez, ha a jelen költségvetés nem is nyújt erre megnyugtatót a jövőben oly mértékben történjék meg, amint ő szeretné és amint azt az ország ipari érdeke is megkívánja.

A kereskedelmi iskoláknál szükségesnek tartaná, ha ez eddigi három esztendő helyett a kereskedelmi iskola tanulói csak az 5 ik végén kaphassanak érettségi bizonyítványt. Ez által kevesebb érettségizett kereskedő kerülne

— Ehes vagyok bizonynyal — mondta magában. — Ez a bajom.

De valaki kopogott az ajtón.

— Vajjon ki jöhet ilyenkor? — kérdezte önmagától. Bizonyosan valaki eltévesztette az ajtót. De azért ment ajtót nyitni.

Steinacher Anna! A hűséges cseléd, a Gretchen kíséretében!

— Igen, én vagyok, én. Miért néz így rám? Magával akarok vacsorázni ma este. Az ember ilyenkor mindig bankettet ad s én ma a mi szűkebb házunk ételeit akarom enni.

Ezzel megölelte és megcsókolta mesterét s könyeik összefolytak.

Majd a bonnehoz szólt:

— Nos, Gretchen, rajta! Munkához!

Gretchen egy kosarat cipelt be a folyosóról s megterítette az asztalt. Meggyújtott két gyertyát is kivételesen s az aranyos káposzta és a rózsaszín sonka, az ezüstszínű aszpikkal fedett kacsapástétom és a mirtusszal illatosított torta és a tűzszemű rajnai bor sem hiányzott az étlapról. Es minden olyan tiszta és új és fényes volt, mint valami ünnepi ebédnél.

— Kedves öreg Séraphinom, ez az első estebéd, amit együtt költünk el — szólt a leányka — de nem az utolsó! Mert maga maradj az én tanárom ezentúl is, azon feltétel alatt, hogy a művésznőnek megengedi megkésztetnie a tanítvány eddigi leckeóráinak díját.

Gustave Geffroy.

alig várta a pillanatot, amikor mint nagy művész eléri sikereinek tetőpontját.

Az Anna szülői polgáremberek voltak s nem igen akarták őt magasabb zenére kiképezni, de ő engedett tanítója kívánságának, mert érezte magában a hivatást. Es az öreg nemcsak az éneklésre tanította őt meg, hanem a stílusra és a dikcióra is, s a nagy színésznők lelkesedését keltette fel benne. Es most végre meggyőzte arról, hogy leányuk nagy művésznő, a szülőket is, s boldogan várta a pillanatot, a mikor ez a leány először lép ki a nagy nyilvánosság elé.

Steinacher Anna fellépett az operában. Szép és nyugalmas szépsége meghódította az embereket. Hangja üde volt, mint a tavasz forró mint a nyár,

— Jól van, nagyon jól van! — mondta valaki odafönn, a honnan az egész lázban egő természet dominálta. Fehér fejével lassan bólintott az ütemek szerint s ajka halkán ismételte a szavakat, melyek a fiatal leány ajkát elhagyták ének közben. A harsogó taps és lelkesedés zajában is megtartotta hidegvérét s magában mérlegelte, mit jelent ez a mai est kedvence életében. De az előadás után először sok idő óta nem ment gyalog haza, hanem az omnibuszba ült s a mint magányos kis szobájába ért, nagyon elhagyatottnak érezte magát. Hiszen a mai estével megkoronázta s befejezte munkáját!

ki évente az életbe, de azok, akik kikerülnek, alapos tudással kerülnek ki, kifogásolja, hogy 45 kereskedelmi iskola élén egy főigazgató áll, holott a másnemű középiskoláknál minden 8-10 középiskola élén áll egy főigazgató. Nem csak az adminisztráció szempontjából hiányos ilyképpen az intézmény, hanem abból a szempontból is, hogy a kereskedelmi iskolák és felettes hatóságok: a miniszterium nem tudja azt az alapos közvetlen érintkezést fenntartani, ami a kérdés fontosságánál fogva, nagy anomáliának mutatkozik, ezután a keleti kereskedelmi akademiánk hiányait teszi szóvá. A tételt elfogadja.

Baros János: Szóvá teszi a pécsi Bábaképző intézet igazgatójának dr. Doctor Sándor főorvosnak az egyke ellen intézett közvélemény megkezdésekor tett nyilatkozatát, amely szerint dr. Doctor az egyke célszerűségét helyesen tartja.

Baross János tiltakozik az ellen, hogy a szabadkőművesek elméleteit bevigyék az állami intézményekbe.

Lukács László az orthodox zsidók autonómiáját sürgeti.

Nadányi Gyula a kongrua tételénél a lelkészek részére korpótlékot kér tekintet nélkül azok képzettségére.

Ezután a Ház a kultusz tárca tételét nagy általánosságban, mint részleteiben elfogadta.

Az ülés 3 órakor ért véget.

A győri ünnepek.

Oroszágos jelentőségű ünnepek keretében ment végbe vasárnap Győrött **Várady Árpád** püspöknek felszentelése és beiktatása.

Közel s távolból százan és százan gyülekeztek össze Győr nagy ünnepére, a székesegyház és a püspökvár megtelt a főpapok és diszmagyaros előkelőségek csapatjával.

A püspöki karból megjelentek dr. gróf **Széchenyi Miklós** nagyváradai, dr. **Fischer-Colbric** Agost kassai és **Hosszu Vazul** lugosi püspök, a kormány képviselőiben **Zichy János** gróf kultuszminiszter, **Balogh Jenő** és **Náray-Szabó László** államtitkárok, továbbá **Apponyi Albert**, **Majláth József**, **Majláth György**, **Gerliczy Ferenc** báró, **Eszterházy Miklós** herceg, **Karácsonyi Jenő** gróf, **Erdődy Tamás**, **Széchenyi Jenő** gróf, **Rakovszky István**, **Molnár János**, **Szüllő Géza**, **Szabó István** stb. **Hajdu Tibor** főpát, **Kohl Medárd** püspök, **Vajda Ödön** zirci apát, **Burány Gergely** prépost, a káptalanok, az egyetem, a Szt. István társulat, a hatóságok képviselői stb. Nagyváradról dr. **Vucskics Gyula** és **Brém Lőrinc**.

Fél kilenckor érkezett az ősi székesegyházba az új püspök s nyomban kezdetét vette a püspökszentelés, melyet **Széchenyi Miklós** gr., **Fischer-Colbric** Agost és **Kutrovácz Ernő** püspökökkel együtt végzett.

Célszerű ujtás volt, hogy a püspökszentelés mély érteimű szertartásait magyarul külön füzetben kiadták ez alkalomra s szétszórták a közönség között, melynek így módjában volt megtudni és figyelemmel kíséreni, mi megy végbe az oltárnál.

A felszentelés után jött az installáció. **Mohl Antal** nagyprépost ékes latin beszédben köszöntötte az új főpáspört, mire **Várady** megtartotta első beszédét papjaihoz, majd kiveibez, meghatottan vázolta a püspöki méltósággal járó terhet és kötelességet s kifejtve főbb irányelveit.

A szertartás után a tisztelgő küldöttségek hosszú sora járult a püspök elé, köztük az első — a képviselők és főrendekét — gróf

Apponyi Albert vezette volt miniszteri tanácsosa elé.

Déli 2 órakor a Royalban és a Vigadóban mintegy 400 teritékű ebédet adott az új püspök. Ez alkalommal fontos nyilatkozatok hangzottak el **Zichy János** gróf kultuszminiszter és **Apponyi** ajkairól.

Várady püspök a pápára és a királyra mondott toasztja után **Széchenyi Miklós** grótot, mint elődjét és felszentelő püspökét, majd a kormányt különösen a kultuszügyek vezetőjét köszöntötte fel, mire **Zichy** miniszter megragadta az alkalmat, hogy kiemelje ez ünnep jelentőségét a magyar keresztény kultúra tekintetéből.

Az egyházmegyei papság nevében **Ruschek** kanonok poetikus szép beszédben köszöntötte az új püspököt, **Majláth József** gróf pedig **Széchenyi Miklós** váradai püspököt. **Várady** püspök újabb felszólalásában papjait és híveit, majd volt pricipálisát **Apponyit** éltette, mire

Apponyi gyönyörű toasztban felelt, melyben utalva a radikalizmus, az atheizmus, a nem keresztények szüntelen támadásaira, hangsúlyozta, hogy Magyarország nem adta fel a jogát ahhoz, hogy keresztény maradjon továbbra is, míg csak magyar lesz ezen a földön. Ennek a keresztény szellemű magyar kultúrának új apostolára emelte poharát. A nemes gróf beszéde frenetikus hatást tett az egész közönségre. **Hegedüs István** egyetemi tanár, **Goda Béla** főispán és **Cicatricis Lajos** csongrádi alispán felköszöntöje után fél 5 órakor oszlott szét a közönség.

Zichy miniszter a délutáni személy vonattal utazott vissza a fővárosba, — az esti gyors vonat pedig szétvitte az összes vendégeket a szélrőzsa minden irányába.

Széchenyi Miklós gróf váradai püspök néhány napot dunántúli rokonainál tölt, a hét végén jön vissza székhelyére.

A Zsilinszky-fiuk ügye az esküdtek előtt.

A békéscsabai tragédia.

Tegnap vette kezdetét a békésgyulai törvényszék esküdtbírósa előtt a két Zsilinszky-fiu bűnyüének tárgyalása, akik tudvalevően május 14-én meggyilkolták Békéscsabán **Achim L. András** országgyűlési képviselőt.

A tárgyalás iránt roppant érdeklődés nyilvánult, úgy hogy a törvényszéki épület tárgyaló terme szűknek bizonyult a hallgatóság betogadására.

A tárgyaláson Zsilinszky Gábort, a tulajdonképpeni tettest és testvérét, **Endrét**, aki a szomorú tett elkövetésében társa volt, **Kenedi Géza** dr. ügyvéd, országgyűlési képviselő védi. A vádat dr. **Liszy Viktor** ügyész képviseli, akinek vádirata, mint ismeretes, a gyilkosság bűntettével vádolja meg a Zsilinszky-fiukat.

A két Zsilinszky-fiu apja, Zsilinszky **Endre**, aki igen szimpatikus megjelenésű, őszhajú, öregúr, tegnapelőtt este is sokáig tárgyalt fia védőjével, **Kenedi Gézával**. Igen érdekes, hogy Zsilinszkyék a napokban eladták csabai házukat állítólag azért, hogy ha a bíróság kimondja **Achim András** néval szemben a kártérítési kötelezettséget, ez elől kitérhessenek.

A város nagyon nyugodt, csendes, az érdekes esemény izgalmai iránt azért mindenki érdeklődik.

Otven gyászoló.

Az elnök reggel nyolc órára tüzte ki a tárgyalás kezdetét, de már egy órával előbb gyülekeztek a törvényszék épülete előtt azok, akik kíváncsiak voltak a tárgyalásra. A kapunál két csendőr és két törvényszéki szolga vigyázott arra, hogy csak azok mehessenek be, akiknek a törvényszék elnöke belépőjegyet adott. A félnyolcórás vonattal érkezett meg Békéscsabára **Achimnak** ötven gyászba öltözött híve, akik jegy nélkül lévén, nem mehettek a terembe, hanem részint az utcán, részint a folyosón várakozva lesik a tárgyalóteremből érkező híreket.

A tárgyalás kezdete.

A törvényszék tárgyalási terme jóval nyolc óra előtt zsufolásig tele volt.

Pontban nyolc órakor bevonult a törvényszék. Dr. **Gálbory József** elnök, **Habay Lajos** és **Tóth Ferenc** szavazóbírák. Elhelyezkednek a

zöld asztalnál és az elnök nyomban megnyitja a tárgyalást. — Megállapítja, hogy a beidéztet felek megjelentek, köztük dr. **Liszy Viktor** királyi ügyész, dr. **Kenedi Géza**, az elsőrendű vádlott, Zsilinszky **Gábor** védője, dr. **Keppich Frigyes**, a másodrendű vádlott, Zsilinszky **Endre** védője, dr. **Fényes Samu** a sértettek képviselőjében, dr. **Földi János** vármegyei törvényszéki orvos, **Hertmann Ignác** kórházi orvos, orvosszakértő, dr. **Décsy Károly** elmeorvos szakértő, akik ketten a vádlottak elmeállapotát figyelték meg és végül két fegyverkovács.

Szuronys börtönőrök között lép be a két Zsilinszky-fiu. Mindketten elegáns szakettben vannak.

Előbb a vádlottak személyazonosságát állapítja meg az elnök. Zsilinszky **Gábor** 1888-ban született, evangélikus vallású, vegyészmérnök, büntetve még nem volt. A másodrendű vádlott, Zsilinszky **Endre**, 1886-ban született, ügyvédjelölt.

Felolvastatja most az elnök a tanuk névsorát, amelyben első özvegy **Achim András** né. Következik ezután az esküdtzék megalakítása

Az esküdtek.

Rendes esküdtek lettek: **Hegedüs József** könyvvezető Gyula, **Szilágyi Andor** földmives Gyula, **Baki László** vaskoreskedő Békés, **Kohn Géza** kereskedő Békés, **Bollán Kálmán** kereskedő, **Oroszáza**, dr. **Igaz Pál** ügyvéd Békés, **Benedek Márton** kereskedő Oroszáza, **Ailer Gábor** földmives Gyoma, **Horváth István** kereskedő Tóthkomlós, **Galgóczy Géza** uradalmi ispán Doboz, **Fock Zsigmond** kereskedő Oroszáza, **Groo Mihály** ács Gyula. Pótesküdték: **Balla Sándor** uradalmi tisztartó Szarvas, ifj. **Schvab József** asztalos Gyula.

Figyelemre méltó, hogy a védők a csabai esküdtteket kivétel nélkül nélkül visszavetették, nincs az esküdtbírósgban csabai ember.

A vádlottak.

Az esküdtek kisorsolása és a vádirat felolvasása után:

Elnök: Lépjének elő a vádlottak. Joguk van újra elmondani az esetet. Először Zsilinszky **Gábort** hallgatom ki. Zsilinszky **Endre** távozzék.

Elnök: Zsilinszky Gábor! Bűnsnek érzi magát?

Vádlott: Nem. — A vádlott elmondja élet-történetét.

Elnök: Ismerte Achimot?

Vádlott: Látásból.

Elnök: Hol szerezte a revolvért?

Vádlott: Budapesten, Huzellánál. Ha a tanára kimentem, mindig magamhoz vettem.

— Bátyjának is volt revolvere?

— Neki is, De nem tudom milyen. Ő is magánál hordta.

— Tudta, hogy Achimhoz mennek?

— Tudtam; ama hitben tettem a látogatást, hogy Achim majd elintézi az ügyet. Bátyám sétabotot és kutyakorbácsot vett magához védelméül az esetre, ha megtámadnák.

Elnök: Ez a korbács gyanús. Ilyent csak akkor használunk, ha valakit meg akarunk szegyeníteni. Miért mentek be a hátsó ajtón?

Vádlott: Meit csak ezt a bejárást ismer-tük. Beküldtük hozzá a cselédet, hogy vájuk. Sokáig várakoztunk. Aztán benyitottunk hozzá.

— Uri ember nem megy be jelentkezés nélkül.

Vádlott: Kopogtattunk.

Elnök: A csendőrség előtt tett vallomása másként hangzik.

Vádlott: Ugy igaz, amint mondom.

A vádlott megmaradt amellett, hogy önkénytelenül tette zsebre a kutyakorbácsot is, a revolvért pedig öltözködés közben, mielőtt ahogy megszokta. Endrénél van-e fegyver, arra nem is gondolt. Mikor Achim házához értek, azért nem a rendes bejáraton mentek a tornácra, mert közelebb akartak kerülni. Ezt az utat ismerte ő akkoráról, amikor lovasias ügyben volt Achimnál. Egy cselédleánnyal találkoztak s ő kérdezte: Itthon van-e a képviselő ur? Igen, — volt a felelet — lépjenek az urak beljebb. Utána mentünk. A cseléd azt mondta, hogy szólni fog gazdájának, bejelent.

Hosszas várakozás után találomra a belsőbb szoba felé tartottunk és ajtaján kopogtattunk. Szabad! — hallatszott ki onnan. Beléptünk. Bátyám, mint az idősebb, elől ment. Achimot szemben a szoba sarkában a falhoz támaszkodva találtuk. Már nem tudom, nem szekrény mellett állott-e, vagy csak a szoba sarkában. Két három lépést tettünk feléje. Achim botot szorongatott kezében, a bot a földet érte.

Elnök: Milyen bot volt az?

Vádlott: Azt hiszem, fekete színű. (Fölmutatják Achim botját.) Hogy ez volt e, nem tudom, lehet.

— Milyen messze állottak önök Achimtól?

— Olyan messze, mint én most az elnök urtól, talán hat lépésre. Én bemutatam magam, bátyám azonban nyomban beszélni kezdett, a nélkül, hogy bemutatkozott volna. Amennyire visszaemlékezem, mikor én beléptem és nevem mondtam, bátyám már így szólt: »Achim ur, eljöttünk önhez, hogy a Békésmegyei Friss Ujságban azokat a rágalmakat, amelyeket édesatyánk és nagybátyánk ellen szórt, vonja vissza és kérjük, hogy a hajszát szüntesse be. Nem kihívó hangon, hanem nyugodtan mondta ezt. Achim erre ránk kiáltott: Takarodjatok ki innen! Bátyám nyugodtan felelt: De igenis, jö-günk van, hogy beszéljünk önnel, Achim ur. Nem is fejezhettem be szavaim bátyám. Achim botot emelt rá és fejbesszította. Bátyám az ütést karjával elhárította, de a bot ballábán érte. Erre bátyám is felemelte botját és rásújtott Achimra. Nem tudom, nem láttam, érte-e az ütés, csak annyit tudok, hogy felülről lefelé sujtott. Ekkor Achim ráugrott, az ágyra te-perte, fojtogatta, lába már alig ért földig. Segítségért nem tudott kiáltani. (Az elnök felszólítására a padon megmutatja, hogy miképen fojtogatta Achim bátyját.) Ekkor én rákiáltot-tam: Achim ur, ne bánts a bátyánat, mert lövök. Még nem vettem ki revolveremet, de mikor láttam, bátyám mozdulni sem tud, löt-tom rá Achim fölkel, a bátyám is és kimen-tünk a szobából.

— Nem állta valaki az utjukat?

— Nem volt senki.

— Az egyik tanu azt állítja, hogy valaki egy széket emelt ön ellen.

— Ez nem igaz.

— Ön azt mondja, hogy Achim lába felé lőtt. Hogyan merete ezt tenni, mikor a bátyja lábát is találhatta volna.

— Láttam, hogy az Achim lába lefelé van, a bátyámé fölfelé.

— Hány lépésről történt a lövés?

— Két-három lépésről.

Ezután összehasonlítják Zsilinszky Gábor-nak a szolgabírósnágon és a csendőrségen tett vallomásait, amelyek a lövések számára nézve nem egyeznek és végül megállapítják, hogy két lövés történt. Kiderül, hogy a vádlott a gyilkosság előtt kérte kölcsön a revolvért Koczinsky nevű barátjától és ezt csak azért tagadta le, mert nem akarta, hogy barátjának kellemetlen-ségei legyenek.

A kihallgatás hetvenöt percig tartott, azután tíz perc szünet következett.

Zsilinszky Endre

nem érzi magát bűnsnek. A revolvért még 1908 ban vette Nagyszaloután és rendszeren magánál hordta. Elmondja a gyilkosság előzmé-nyeit és előkészületeit.

Zsilinszky Endre kihallgatása után szembe-sítették a két fivért és megkérdezték tőlük, van-e valami különös kívánságuk. Nem volt. Kenedi Céza védő számos tanu kihallgatását kéri, akik bizonyítják, hogy Achim Andrásról az egész város rettegett, revolver nélkül nadrá-gos ember nem mert az utcára lépni, hogy Achim egy rendőrré is ráírt és ezer korona díjat tűzött ki a fősolgabíró fejére.

Achimné kihallgatása.

Achim András özvegye mozgás közepette áll az elnök elé.

— Férjem elmondotta nekem, — vallja — hogy Staffel, a férjem lapjának, a Békés-csabai Friss Ujságnak kiadója már napokkal előbb figyelmeztette őt, vigyázzon. A Zsilinszky fiuk bejöttek hozzá a nyomdába és megienye-gették őt, ha az apjukat tovább is támadja. Achimnak pedig azt üzenték, vigyázzon magára, mert ők jól lönek!

Achimné kihallgatása után az orvosszakér-tőket hallgatja ki a bíróság.

Dr Reisz Miksa orvos előadja, hogy a gyil-kosság után azonnal elment Zsilinszkiékhez, ott megvizsgálta Endrét, azonban fojtogatás nyomát nem találta rajta. A bal tarkóján volt egy 6 cm. hosszú ütött seb, azonkívül a bal karján volt erős botütés nyoma.

Dr Fényes védő elfogultnak mondja a szak-értőt, ennek bizonyítására előadja, hogy Zsili-nzkiéknél kijelentette; hogy szeretné Achim ve-séjét a boncaszalon látni. Ennek bizonyítására több tanu kihallgatását kéri, amit a bíróság el is rendel.

Dr Földi János Achimot vizsgálta meg. Ki-jelenti, hogy Achim sebei nem voltak halálosak s ha 3 órában belül orvosi segílyt kapott volna, felépül.

Dr Feldmann Ignác előadja, hogy a lövé-sen kívül Achim András 2—3 ütésnek a nyo-mai láthatók.

A fegyverszakértő, Osvath József a bünje-lek közt levő browningról kijelenti, hogy telje-sen alkalmas arra, hogy vele egy embert meg-öljenek.

Végül a két szembe álló ellenfél lapjaiból olvassák fel az ügyet érdeklő cikkeket: A Békéscsabai Friss Ujságot, melyben Achim András írta támadó cikkeit és a Szabadságot, mely Zsilinszkiék lapja volt.

Ezzel a tárgyalás folytatását a következő napra tűzte ki.

Oberwalder és Ladstädter

udvari kalapgyárosok
szalmakalap készítményei legkedvezőbben

REICHARD áruháza

czégnél kaphatók.

115 A

UJDONSÁGOK.

* **A polgármester Budapesten.** Rim-ler Károly polgármester pár napra Budapestre utazott.

* **A premontrei rend gyásza.** A jászvári premontrei rendnek gyásza van, egyik leg-régibb, érdemekben gazdag tagja: *Fábry Emil* István, a budapesti Norbertinum kormányzója tegnap, június 19-én reggel 9 órakor meghalt. Bár az elhunyt jeles férfiú Révkomáromban született s Nagyváradon nem működött, mégis széles körben ismerték városunkban is. Iskoláit ugyanis itt végezte s innét lépett be a rendbe, szülei itt laktak, itt vannak eltemetve; fitestrére *Fábry Károly* és nőtestvére *Kiss Ber-talanné* itt laknak. Született 1846. aug. 30-án, beöltözött 1867. szept. 29-én, ünnepeyes fo-gadalmat tett 1871. okt. 1-én és áldozópappá szenteltetett 1871. okt. 5-én. Előbb mint fő-gimn. tanár működött rövid ideig Rozsnyón, majd a budapesti egyetem hallgatója lett. 1875-től a kassai főgimnáziumban tanított, 1894-ben házifőnök s tanárképző intézeti kor-mányzó Budapesten, 1902-ben pedig házifőnök és kormányzó lett a Norbertinumban, ahol a rend növendékeit nevelik. A kassai főgimnáziumban hosszú ideig működött mint tanár s tanítványai, akik között volt a rend jelenlegi prépostja, igen sok rendi taggal mindég szerették, tisztelték, mint szigorú, de igazságos tanárt, aki szeretettel foglalkozott a tanítványok-kal. Egy időben prépostjelölt is volt, amennyiben rendársai 3-ik helyre terjesztették fel királyi kinevezésre. Erdemei elismerésül a királyi tanácsosi címmel tüntette ki őfelsége. Alig néhány nappal ezelőtt tüdőgyulladásban súlyosan megbetegedett. A betegség hírére nő-vére azonnal ápolására sietett, de az orvosok tudása és a gondos ápolás sem tudta életét megmenteni a kiváló férfinak. Temetése hol-nap szerdán, június 21-én délután 4 órakor lesz Budapesten. A nagyvárad-i rendházat a temetésen *Novotny S. Alfonz* igazgató képviseli, aki jelenleg Jászón tartózkodik, a prépost el-nöklete alatt tartandó igazgatói értekezleten. *Novotny S. Alfonz* Jászóról utazik a fővárosba a temetésre. Rokonsága Nagyváradról te-goap utazott fel a temetésre, a fővárosba.

* **Kinevezések.** Nagyvárad város mér-nöki hivatalához egy új rajzoló állást létesített a törvényhatóság. Az új állásra a polgármester *Porotonek Mihályt* nevezte ki. — A magyar kir. igazságügyminiszter *Lányi Sándor* dr szatmár-németi királyi törvényszéki joggyakornokot a székellybidi kir. járásbíróshoz jegyzővé ne-vezte ki.

* **A felemlélt vízdíj kivétele.** Nagy-várad város törvényhatósága a vízvezeték ki-bővítése, illetve a második vízműtelep építése folytán előállott költségek fedezéséről akként

gondoskodott, hogy a szabályrendeletnek a vízidjra vonatkozó részét módosította. És pedig az 500 koronáig meghagyta az eddigi 3 százalékot, míg az 500 koronán felüli házbérek után 4 százalékra, a fürdő szobák után az eddigi 20 korona vízidjat 30 koronára emelte fel. Mivel a miniszter jóváhagyta az alapszabálymódosítást, a városi adóhivatal most megkezdte a módosításnak megfelelőleg a vízidjak kivetését és pedig 1911. január 1-től kezdve. A vízidj telemelése folytán tetemes összeg jön be, de a különbözetet csak a kivetés befejezése után lehet megállapítani.

* **Munkácsy síremléke.** Vasárnap reggel leplezték le a kerepesi-uti temetőben Munkácsy Mihály síremlékét. Az ünnepély mintegy ötszáz főnyi közönség jelenlétében folyt le. A síremlékek szemből disztorban foglalt helyet József főherceg és családja, a másik oldalon a Munkácsy család. Tíz órakor kezdődött az ünnepség a Szózáttal. A bevezető beszédet gróf Andrássy Gyula, a Képzőművészeti Társaság elnöke tartotta. Utánna Fendrassik Jenő festőművész lépett az emelvényre, aki a társaság nevében átadta a síremléket a főváros közönségének. Beszéde közben hullott le a lepel Telcs Ede monumentális alkotásáról. *Vasziljevics* János dr. alpolgármester vette át a főváros nevében az emlékművet. A síremlék megkoszoruzásának sorát József főherceg nyitotta meg ezekkel a szavakkal:

— Hazánk nagy fiának, a lángésznek, a nagy alkotónak, hálás megemlékezésül.

A főrendiház nevében báró Harkányi Frigyes, a képviselőház részéről Berzeviczy Albert, a kormány képviselőjeként Hazai Simu tettek le koszorukat. A hercegprímás és a magyar püspöki kar koszoruját *Prohászka* Ottokár székesfehérvári püspök helyezte el. Utána a felekezetek, politikai pártok, kulturális és művészeti egyesületek küldöttségei járultak Munkácsy síremléke elé. Egynegyed tizenkettőkor ért véget az ünnepség a Himnusz hangjainál.

* **Áthelyezés.** A m. királyi igazságügy-miniszter *Gitta* János székelyhídi járásbírói jegyzőt az aradi járásbíróshoz helyezte át.

* **Végh Odön meghalt.** Mély részvételt vesszük a hirt, hogy orokotci Végh Odön, a m. kir. közigazgatási bíróság ítélő bírja, hosszú szenvedés után, vasárnap reggel a budai Vöröskereszt kórházban elhunyt. Végh Odön egyike volt a közigazgatási bíróság legkiválóbb tagjának, pályáját szülővárosában, itt Nagyváradon kezdte, s mint pénzügyi titkárt osztották be a legfelsőbb pénzügyi bírósághoz. Itt azután gyorsan haladt, s már a múlt évi február hónapban, mint miniszteri osztálytanácsost ő Felsője a közigazgatási bírói méltóságra nevezte ki. Végh Odön nőtelen ember volt, s halálát itteni rokonai, a Mertz és Justh-család és igen sok régi jó barátai s tisztelői gyászolják. Temetése ma, kedden délután 5 órakor lesz a budai Vöröskereszt kórházban, amelyre Nagyváradról is többen felutaztak.

* **A cigányvajda fizetése.** *Hamsa* János, a váradvelencei cigánytelep vajdája már majdnem két évtized óta szolgálja hűséggel a várost s neki köszönhető, hogy Fáraó ivadéka ma már városunkban csak elvétve veszélyeztetik a közbiztonságot. Az érdemes cigány vajda, aki szinte korlátlan ura a telepnek; bokros érdemei jutalmául, bizony igen keveset: havi 12 korona fizetést kap. *Hamsa* János ezért a pénzért szolgálta eddig a vá-

rost becsülettel, odaadón. Ebben a nagy drágaságban bizony ez a pénz kenyérre sem elég s ezért a váradvelencei cigánytelep podesztája biztosságot kér a városi tanácstól. Beadványában kéri a várost, hogy fizetését havi 40 koronára emelje. A tanács bizonyára nem fog elzárkózni a kérelemtől.

* **Eljegyzés.** *Altnóder* Imre marosvásárhelyi takarékpénztári főkönyvelő, *Altnóder* Endre városi mérnök öccse, vasárnap tartotta eljegyzését *Hegedüs* Tulikával, néhai dr. *Hegedüs* Mihály volt mezőberényi ügyvéd és földbirtokos kedves és bájos leányával.

* **Kérvény a királyhoz.** Egyszerű, nem írásra, hanem nehéz fizikai munkára termett asszonyi kezektől, levél érkezett a napokban a kabinetirodába. A levelet Nagy Károlyné Birizdó Zsuzsanna írta és küldte az uralkodó elé Berettyóújfaluból. A szerencsétlen asszony bár egyszerű, de igen sírmas színekkel vázolja a maga és családja helyzetét. Birizdó Zsuzsanna elmondja, hogy férje tifuszban fekszik, édesatyja világtalan, akiken kívül még négy apró gyermeke van és akiket ő tartott fenn eddig keresetéből. Most azonban ő is beteg lett, a nehéz munka ágyba döntötte és így nem képes a fenntartásra szoruló családról gondoskodni. Utolsó szorongatott helyzetében folyamodik most a királyhoz, akiől csak annyi segílyt kér, amennyiből családját az ő felépüléséig fenn tudja tartani. A szerencsétlen asszony kérelmét a kabinetirodában megjegyzés nélkül küldte vissza az alispáni hivatalhoz.

* **Ahol az asszonyok is szavaznak.**

Biharmegyében a belényesi járásban történt, hogy egy hivatalos gyűlésen az elnöklő főszolgabíró szavazás alkalmával figyelembe vette a nők szavazati jogát is és azokat ép úgy leszavaztatta, mint a férfiakat. A szokatlan esetről a következőket adjuk: Belényesujlak községnek a közbirtokossága a Ziman patak medrében földterülettel bír, melyet legelőnek tüntettek fel, azonban ott még a kecske sem tudott enni találni. A közbirtokosság nagyobb része a kérdéses földterületet ezért az Egyesült villamosági és műmalom részvénytársaságnak adta bérbe évi 800 koronáért mészégető telep céljára. A bérbeadás gyűlésen történt, melyen szavazásai határoztak. Ezen a szavazáson vette figyelembe a főszolgabíró a birtokrészes nőket is. A bérbeadás ellen felebbezést jelentettek be, melyre a járási főszolgabíró tegnap tette meg jelentését. A főszolgabíró szerint a nők elutasítására nézve semmiféle szabályzat nem intézkedik, tehát jogosan vette figyelembe őket. A felebbezők tulajdonképpen azért is felebbeztek, mert a bérbe vevőtől bizonyos részesedéseket akartak szerezni és mert nem sikerült, megfelebbezték az egész határozatot.

* **A kolerás hajó utasai Gyantán.**

Cunard hajó részvénytársaság egyik Amerikából Fiuméba érkező hajóján tudvalevőleg kolerás esetek fordultak elő. A hajón az egész országba érkeztek visszavándorlók, akik most szerte széledve nagyon könnyen a fertőzésnek tehetik ki községeiket. A tenkei főszolgabíró jelentése szerint a veszedelemes hajó utasai közül kető Boros István és Lugosi István Biharmegyébe Gyantára érkezett. A két embert nyomban a megérkezés után dezinficiálták és 5 napi szigorú zárlat alá vették. A visszavándorlókon semmi jele sem mutatkozik a kolerának. Szép, szép a hatóságnak ez az óvatossága, de mi történt azzal a vasuti kocsival, amelyben utaztak és azokkal az utasokkal, akik Fiumétől Gyantáig jöttek? Azok szabálon járhatnak és esetleg fertőzhetik az országot?

x **A püspök-fürdői galamblovászat után.** A Püspök-fürdőben a hó 8-án megtartott galamblovás versenyen 9 díj közül 6 Ladányi József nagyvárad-i puskműves mester fegyvereivel nyertett el és pedig 2 első díj, 2 második díj és 2 harmadik díjjal. Üzlet Nagyvárad Rákóczi-ut Moskovits palota. M. kir. lőporáruda, telefon 269.

x **Tavaszi vásár** Tisztelettel értesitem a mt. nagyközönséget, hogy a csillár és fémáru gyártást megkezdtem s ennél fogva raktáron levő csillár készletet helyszűke miatt gyári áron, sőt normális elfogadható áron elárusítom. Régi csillárok átalakítása, galvanizálása, fémáruk rezezdése, nickelzése, butorvasalás, portáldiszek stilszerű készítése rajz és terv szerint. *Stern*, Bémer-tér, Telefon 556.

FLEGMAN
grenadinjai
a legszebbek és legjobbak.

x Néhai főtitkár-lendő **Makutz Ernő** hiteles könyvtárát míg a készlet tart *olcsón* kiárusítom. Benkő A. könyvkeres. Rákóczi-ut 10 sz.

Legelegánsabb és
legmodernebb

fényképek

külföldi tanulmányok és ta-
pasztalatok alapján

Molnár Jenő

(nőnek utóda) műtermében.

x **E hó 8-án** megtartott galamblovás versenyen *Ladányi József* puskműves fegyvereivel nyert tárgyak pár napig Rákóczi-ut Moskovits palota *Ladányi József* puskműves kirakatában láthatók, aki ezen szép tárgyakat még eddig nem látta, ne mulassza el, hogy azokat meg ne nézze.

Hölgyeim!

Kelim, gobelin és
Smyerna ujdonsága-
imra felhivom figyel-
müket. Okvetlen néz-
zék meg.

TÁTRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

Ifj. Rimanóczy Kálmán
műbutorgyára
Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-
darabok avagy egész lakásberendezé-
sek, iparművészi tervezések és költ-
ségvetések díjmentesen eszközöl-
nek. Új szerkezetű service-asztalok
mahagoni, palisander és citromfából.
A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos kép-
viselete, eredeti gyári árak mellett.

x Kiadó. Sal Ferenc utcán közel a Rákóczi-
úthoz teljesen különálló házban egy öt szobás ur-
lakás, külön kerttel november 1-re kiadó, ugyan-
ott november 1 re két 2 szobás lakás is kapható,
Értekezhetni a kiadóhivatalban.

Siessünk
Radó és Kertész

női divatruházába, Kossuth-utca 2 szám,

**ki lettár miatt nagy occa-
siót rendez, hol a következő cikkek
kerülnek olcsón eladásra.**

Mosó grenadinok, batistok, selymek,
pouplinok, ruhavásznak, francia delainok,
ruha diszek és még sok más itt fel nem
sorolt cikkek. — **Most sok pénzt meg-
takaríthatunk, ha menyasszonyi kelen-
gyénket itt vesszük.**

Törlesztéses kölcsön:

Feltételek:

Teljes árfolyam
5.65 annuitás.

LÁSZLÓ ERNŐ
bank és kereskedelmi irodája
Nagyvárad, Lévy-palota,
Ezredévi emlék-tér sarok.

CZAPFALVI JÓZSEF

mámaló, épület és butorfestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó mun-
kát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését,
épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári be-
rendezések és butorok festését, kerai butorok
zománcozását és porcellán utánzatát. Vidék
megrendeléseket a legpontosabban készítek

Tisztelettel
358 Czapfalvi József.

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én helyezte át
míg az építkezés tart Nagy-
várad, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits
házba, az Orsolya zárda templomával
szemben.

x Álmatlanság ellen a »Certus« a leg-
jobb, mert nemcsak a poloskát, de a petéket is meg-
öli. Angol készítmény 80 fillér. Kapható: az Uj-
városi droguerriában.

Értesítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háziulajdo-
nos urak becses tudomására hozni, hogy
Óváry Lajos kályhás üzletét

átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk
ÓVÁRY TESTVÉREK

cég alatt.

Kiváló jóságú modern és izléses kályháinkkal,
pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhaj-
tjuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elis-
merését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett
bizalmat továbbra is fentartani. A legdivatosabb és
legegyszerűbb

cserépkályhák

állandóan raktáron vannak.

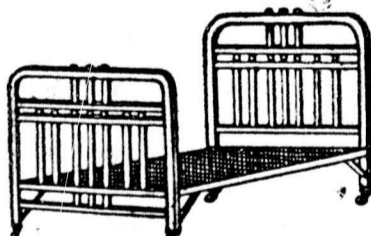
Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközölhetnek.
Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel

Ováry Testvérek kályhás iparosok

(Óváry Lajos utódai).

Csengeri-utca 27. szám.

Vas és rézbutor

gyári raktári

Székrenyágy 3 matraccal 19 korona

Sodronybetét 10 korona

Rézkarmiss 5 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.

Tanuló fizetéssel felvétetik.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Kedd: Tatárjárás. (Kormos Ilonka negyedik
fellépte.)

Szerda: Elnémult harangok. (Gál Gyula
felléptével.)

Csütörtök: Szókimondó asszonyság. (Gál
Gyula felléptével.)

Péntek: Vén bakkancsos és fia a huszár.
(Gál Gyula utolsó fellépte.)

Szombat: A bor. (Csák Ica bemutatkozása
Eszter.)

Vasárnap este: Eljen a király, este: A két-
vér, operett bemutató.

Kormos Ilonka bucsuja. Ma este vesz
bucsut Kormos Ilonka, a Király-színház kiváló
szubrettje Nagyvárad közönségétől. A Tatár-
járás Mogyoróssy önkéntes szerepében lép
fel. Kormos Ilonkának egy legjobb alakítása volt
mindig ez a szerep és a »legjobb Mogyoróssy
önkéntesnek, amint őt országsszerte nevezték,
valószínűleg teit ház fog tapsolni.

Z E N E.

Növendékek hangversenye. Két igen
nívós, tartalomban gazdag, igazán ambiciós
oktatott növendékek produkálása volt az a
program, amelyet vasárnap hallgattunk végig.
A szülők, barátok lelkes öröme mellett minden
jelenlő vendég a legőszintébb tapssal hono-
rálta azt a szép eredményt, amelyet Szalay
Stefánia növendékei fölmutattak. A hangverseny
vasárnap délelőtt volt a premontrai főgimnázium
disztermében szép közönség jelenlétében. Re-
mek élvezetet nyújtott az a kvartet, amelyet
Lukács Anna, Ötömösy Olga, Sebessy Irén és
Beleznay Anna játszottak.

Ugyancsak szépen sikerült hangversenye
volt a nagyváradi zenekedvelők egyesületének
a polgári fiúiskola zenetermében Itt Maczalik
József, Fazekas Alajos és Katona Kálmán zene-
tanárokat dicséri a szép eredmény. Főként Sas
Piroska könnyed, művészi hegedű játéka, a
melylyel egy igen nehéz tartalmu románcot
(Thome: Simple Aven) a legprecízebb tudással
és technikával adott elő. Külön érdekesség volt
az a meglepő játék, amelyet Maczalik tanár fia
Maczalik Nándor produkált. A közönség a leg-
nagyobb elismeréssel adózott úgy a mesterek
mint a tanítványoknak.

TÁVIRATOK.

A miniszterelnök Bécsben.

Budapest, június 19.

Gróf Khuen-Héderváry Károly, a ki ssom-
baton este érkezett Bécsbe, vasárnap d. e. a Magyar
Házban fogadta báró Schönaich közös had-
ügyminiszter látogatását Déluján Schönbrunnba
ment a miniszterelnök, a hol gróf Aehrenthal
közös külügyminiszternél tett látogatást. Gróf
Khuen Héderváry tegnap reggel titkára, dr
Bárczy István kíséretében visszaérkezett Buda-
pestre.

Egy hónapos indennitás.

Budapest, június 19.

(Saj. tud.) Lukács László pénzügy-
miniszter ma egy hónapos indennitás iránt
javaslatot terjeszt a Ház elé. Az indenn-
itás július 1-től július 31-ig fog tartani.

Halottrabló kapitány.

Szeged, június 19.

(Saját tud.) Nagy feltűnést keltett a
mult évben az a vád, melylyel Vlakovits
Miksa nagykikindai rendőrkapitányt illet-
ték. A kapitányt ugyanis halottrablással
vádolták, mely miatt el is ítéltek. A sze-
gedi tábla most foglalkozott az ügygel
és a kapitányt felmentette.

NYILTTÉR.

REISZ MIKSA butorgyára

Nagyvárad,
Rákóczi-út 14.
szám alatt

(„APOLLÓ” mellett).

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával
művészikivitelben szájpádlás
nélkül is készíti **kitűnő hir-**
nevű

Fogműtermében

Özv. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

Fekete Sassal szemben

KÖZGAZDASÁG.

Borgida Béla és Társa jelentése

Határidők száralata:

Apr. lisi buza (1912)	—	—	12.20
Októberi buza	—	—	11.83
Októberi rozs	—	—	9.41
Októberi zab	—	—	8.28
Májusi tengeri (1912)	—	—	6.48
Juliusi tengeri	—	—	7.14

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA

Nagyvárad város polgármesterétől.

8870—911. sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város mérnöki hivatalánál ujonnan szervezett s Nagyvárad város főispánja által kinevezés útján betöltendő építési állásra pályázatot hirdetek.

Az állás javadalmazása 3600 korona kezdő fizetés és 700 korona lakáspénz.

Az állásra csak magyar honosok és a magyar kir. József műegyetemen szerzett vagy honosított építési oklevéllel rendelkező és építési gyakorlattal bíró építésszek pályázhatnak.

A kérvényeket oklevéllel és a gyakorlatot is igazoló bizonyítványokkal felszerelve folyó évi július hó 10 ik napjának déli 1 órájáig méltóságos Hatky Endre urhoz, Nagyvárad város főispánjához címezve e város polgármesteri hivatalánál kell benyújtani. Elkésve érkező kérvényeket nem veszünk figyelembe.

Nagyvárad, 1911. június hó 8.

Rimler Károly
polgármester.

Dajkovits E.

fényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a leg-
diszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

Új lisztüzlet a Bémer-téren!

A mélyen tisztelt közönség kényelmére
a Léderer és Kálmán-féle szeszgyár és
gőzmalom részvénytársaság műmalma

Sz. János-u. 2. sz. a. (Bémer-tér sarok)
városi fióküzletet nyitott, hol a leg-
jobb minőségű fehér és kenyérlisztet,
rizs és száraz főzeléket, valamint
korpát és takarmánylisztet hoz jutá-
nyos árak és szolid kiszolgálás mel-
lett forgalomba. Tiszteletteljesen:

Márkely János.

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint
a megyei főtiszte-
lendő papság szál-
litója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és
Központi Takarékpénztár

Szünidei gyermektelepe

A fentnevezett intézet jótékony célokra szánt
adományából a La Roche és Darvas cég által
nagzlelkűen felajánlott helyen (Lunkán) negyven
gyermek számára

szünidei gyermektelepet

létesített.

A telepre vagyontalan szülők 8—12 éves
gyermekei vétetnek föl, akiknél az orvosi vizs-
gálat a felvételt javasolja.

Ragályos betegségben, s nevezetesen nyílt
tuberkulózisban szenvedők a telepre nem vétet-
nek fel.

A felveendő gyermekeket egy orvosi bizott-
ság fogja folyó évi június hó 19-én
d. u. 4 órakor a Sztarovecky-gyermek-
kórházban megvizsgálni, mely időben a gyerme-
kek hozzátartozójuk kíséretében jelentkezhetnek.
Nagyvárad, 1911. május hó 30.

356

Az igazgatóság.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

**MEGELŐZOTT
MOSKOVITS
ANATOMIAI CIPOGYÁR**

NAGYVÁRAD
KOSSUTH LAJOS-UTCA 5. SZ.
Bémer-tér, (Bazár épület.)

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Percses-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Rákóczi-ut 5 szám, Veiszlovits-ház.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.	1 üveg Kerpel kézfínomító	38 kr.	1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 85 kr
1 > francia szájviz	25 >	1 tégyel Margit krém	40 >	1 Gillette utánzatú borotva készülék	1 > 50 >
1 > száj szagtalantó	50 >	1 > Diana krém	65 >	1 valódi serte hajkefe	70 >
1 tubus dr Heyder fogcrém	50 >	1 drb Dianna szappan	65 >	1 dublé bajuszkefe	20 >
3 > Thymol	20 >	1 dob Lickner puder	38 >	1 valódi serte ruhakefe	45 >
1 > Stomatin	20 >	1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >	1 körömkefe	05 >
1 > tégyel Odontin fogpaszta	55 >	1 üveg amerikai petrol	50 >	1 surolókefe óriási	20 >
1 drb Odontin betét	35 >	1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — >	1 surolókefe kisebb	10 >
1 üveg Picavan	98 >	1 fekete champos	12 >	12 drb Royal angol cipő erém	96 >
1 üveg Bay Rum	35 >	1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >	1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >
1 > Jera violette brillantin	30 >	3 drb francia ibolya szappan	50 >	1 > cipőfényesítő flanel	20 >
1 > francia brillantin	15, 22, 35 >	1 > Kielhauser ibolya glicerín szappan	28 >	1 > Jurigatem Zománc	80 >
1 > folyékony brillantin	50 >	1 > Speick szappan	28 >	1 mtr vörös gumicső	60 >
1 > valódi dió olaj	15 >	1 > Windsor szappan	38 >	Egynegyed Ko Brunz watta	35 >
1 > > > kivonat	75 >	1 tubus kaloderma	28 >		
1 drb bajuszkötő	15, 20 35 >	1 > Beloderma kézfínomító	20 >		
		1 üvegtégyel tejcrém	20 >		

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árakról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkaért jótallók.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

192

TATRAY és TSA RT.

Vasöntőde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárműket és cementipari gépeket.

Biharvámegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Arlejtési hirdetmény.

A város tanácsától nyert megbízás folytán az Uri-, Borz-, Beóthy Ödön és Kert-utcák átburkolási építő munkálatainak vállalatra adása céljából f. évi július hó 3 napján d. e. 10 órakor a városbáza bizottsági termében nyilvános árlejtést fogok tartani.

A vállalatba adandó munkálatok a következők: Az uttesteken összesen 7381.20 m. hengerelt tömörített vagy öntött aszfalt burkolat. A gyalogjárókon 2168.56 m. öntött vagy csömöszölt aszfalt burkolat. A város közönsége azonban föntartja magának azt a jogot, hogy a Kert-utcának a Várház-utcán és Pece csatorna köze eső szakaszát csakis a csatornázó munkálatok végrehajtása után adja ki a munkálatokba.

Bánatpénzül az ajánlati összeg 5 százaléka teendő le a város házipénztárába.

A bánatpénz készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirokban tehető le.

A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad, hanem a bánatpénz letételét igazoló nyugta, vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolatai csatolandó az ajánlathoz.

Ajánlatok csak írásban alulírott küldöttségi elnök kezéhez 1911. évi július 3 napjának d. e. 10 órájáig adhatók be. Az ajánlatok a nyilvános árlejtésben fognak feibontatni.

Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel látandók el és csak a szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt, sértetlen birítékban elhelyezett és közvetlenül, vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. A birítékban megjelölendő az a munkálat, melyre az ajánlat vonatkozik.

Ajánlat csakis egységárak megjelölése mellett tehető, ebből a célból a város ártelekkel ki nem töltött költségvetéseket bocsát a pályázók rendelkezésére, vagyis az ajánlattevőknek

maguknak kell azon egységi árakat kitüntetni, melyek mellett a munkálatok végrehajtását kötelezik.

A fenti vállalatra vonatkozó általános és részletes feltételek, ártelekkel ki nem töltött költségvetések és tervek a városi mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők és a feltételek és költségvetések díjtalanul megszereshetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy jelen hirdetményt, az árlejtési feltételeket ártelekkel ki nem töltött költségvetéseket és terveket ösmeri és azokat magára kötelezőknek elfogadja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyártmányok és magyar honos műzaki erő stb. alkalmazására vonatkozó határozmányai minden ajánlattevőre feltétlenül kötelező.

Az összes munkálatok csak egy fővállalatnak adatnak ki, miért is egyes munkanemekre tett ajánlatok figyelembevételni nem fognak.

Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal és mindaddig kötelezi, míg az ajánlatok felett a végleges döntés megtörténik, ellenben Nagyvárad városát csakis az árlejtés eredménye telett hozardó határozat jogerőre emelkedésével kötelezi.

Ama pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak számitó képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalaik telepe szerint tartoznak.

A város közönsége föntartja a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra tekintet nélkül szabadon választhasson, esetleg újabb árlejtést tarthasson.

Nagyvárad, 1911. június 1.

Komlóssy József,
biz. elnök.

Jégszekrények

nagy választékban

Fagylaltgépek

Ltr.	1	2	3	4
Kor.	10—	12.50	14.50	17—

Vajköpülőgépek

Ltr.	1	2	3
Kor.	3.60	4.80	5.60

Kerti vasbutorok állandó nagy választékban.

Modern konyhaberendezések zománcos és Alumínium edényekből.

Telefon 390.

TARSOLY és RISZTÓ különlegességek vaskereskedésében.